ŻAKOPANE

1908

BEZPŁATNIE.

1908

Zakopane

(z planem sytuacyjnym).

na stronie 36.

Wydawnictwa rok 2.

Kraków · 1908
Nakładem Domu komisowego A. Modliński i Ska w Zakopanem.
Drukarnia i stereotypia A. Koziańskiego w Krakowie.

Uprasza się zabierać na własność!

Opis szczegółowy patrz str. 44.

Brak prospektu, informującego przyjezdnych o szczegółach koniecznych do zamieszkania, choćby na krótki czas w Zakopanem, dotkliwie odczuć się dawał.

Nie stać nas na wydawnictwa wspaniałe, jakie tysiącami rozsyłają uzdrowiska zagraniczne, od nas bogatsze, ale chcąc tej koniecznej potrzebie zadosyć uczynić, wydajęmy niniejszy przewodnik po Zakopanem.

Obejmuje on wskazówki dla leczących się i dla turystów, wyczerpujące informacye miejscowe, zestawienie tych informacyj w języku francuskim i niemieckim i plan sytuacyjny Zakopanego.

Wierzymy, że Publiczność, odwiedzająca Zakopane, przyjmie tę książeczkę przychylnie i w ten sposób pomoże nam do większego wydawnictwa w roku przyszłym.

Wydawcy.

Zakopane jako uzdrowisko.

Podał Dr. JÓZEF ŻYCHON, lek. st. klimat.

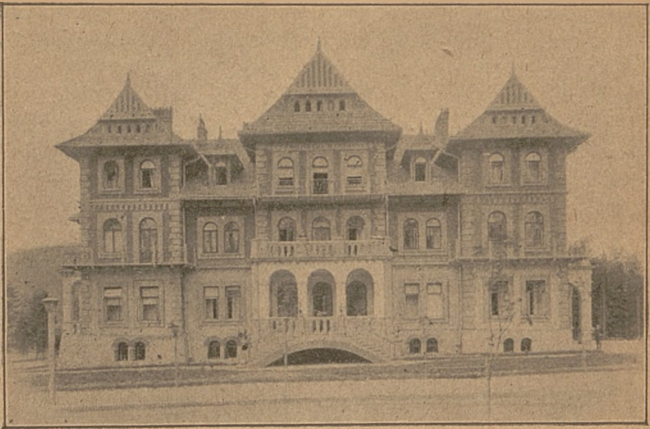
Jeżeli przyjmiemy, że leczenie klimatyczne uznano przed laty 40 za jedynie skuteczną broń w walce z gruźlicą, to Zakopane położyło już w tej walce poważne zasługi, gdyż urzędownie na mocy zezwolenia Namiestnictwa zostało utworzone uzdrowisko (stacya klimatyczna) w Zakopanem już w roku 1885, a zatem przed 23 laty.

Położenie geograficzne (Długość wschodn. od Greenwich 20°, szerokości północn. (49°18') wzniesienie nad poziom morza (900 m—1000 m), osłona od zimnych wiatrów (Gubałówka), przepuszczalność gruntu, nadają klimatowi naszemu cechy klimatu górskiego.

Klimat ten hartuje organizm i podnieca przemianę materyi.

Przedewszystkiem zatem wskazanym jest pobyt w Zakopanem w chorobach płucnych: w skłonności do gruźlicy, w jej początkach i w dalszych stadyach tej choroby przy przebiegu przewlekłym; w nieżytach nosa, gardła, krtani, tchawicy i oskrzeli, dla ozdrowieńców po zapaleniu płuc, opłucnej, po operacyach gruźliczych ognisk kostnych, skórnych i gruczołów chłonnych i po przebyciu wszelkich chorób ostrych.

Poza tem nadają się do leczenia w Zakopanem wszelkie nerwice, niedomogi nerwowe, czyli neurastenie, choroba Basedowa, choroby narzędzi trawienia, w szczególności ze zboczeniami czynnościowemi, zimnica, choroby jak bezkrwi-

słość i blednica, choroby przemiany materyi jak otyłość i t. p. Jest to doskonała miejscowość dla pobytu dzieci słabo rozwiniętych i idealne miejsce wypoczynku dla zmęczonych czy to fizyczną czy umysłową pracą.

Źle znoszą klimat Zakopanego chorzy z ostrym przebiegiem gruźlicy, lub ze zmianami gruźliczemi rozległemi, z powikłaniami gruźliczemi, bardzo wrażliwi, ludzie z wadami serca, ze znacznemi zmianami w układzie naczyniowym i znaczną rozedmą płuc.

Ponieważ Zakopane jest bardzo rozległe, bo zajmuje 40 klm^2, nie jest ścieśnione i zbytnio zabudowane, i pozwala przyjeżdżającemu, bez niebezpieczeństwa dla jego zdrowia, urządzić sobie pobyt i po miejsku i po wiejsku.

Zakopane nadaje się do pobytu przez rok cały, i dlatego stara się komisya klimatyczna zapewnić przyjeżdżającym o jakiejkolwiek porze te same udogodnienia. Co raz lepsze połączenia kolejowe, przez cały rok kursujące wagony I i II kl. między Krakowem i Zakopanem, skrapianie dokładne dróg i ulic latem, a oczyszczanie chodników ze śniegu zimą, coraz większa ilość hoteli, pensyonatów, will i domów do wynajęcia, na zimę zaopatrzonych i coraz lepiej stawianych i urządzanych, oświetlenie ulic przez cały rok jednakowe, coraz większa ilość lekarzy, stale w Zakopanem osiadłych, przekształcają Zakopane na uzdrowisko z naszych jedyne, przez cały rok otwarte. Zakopane posiada od lat dwóch własny, doskonale zbudowany wodociąg, sprawa zaś kanalizacyi, tak koniecznej dla Zakopanego jest na dobrej drodze, tak, że z pomocą Rządu i Kraju z pewnością w niedalekiej przyszłości przeprowadzoną zostanie.

Tymczasem czyszczenie Zakopanego odbywać się będzie z całą dokładnością, z pomocą przedsiębiorstwa. Ustępy urządza się systemem beczułek ruchomych na torfie, na podwórzach i przy ulicach ustawia się skrzynie na śmiecie. Zawartość beczułek i skrzyń wywozi się poza Zakopane.

Posiadamy kilka wygodnie urządzonych hoteli i hoteli-pensyonatów, kilka dobrych restauracyj, rzeźnię, piekarnie, mleczarnie i filię krakowskiego Fermentu, (mleko Miecznikowa), aptekę, 2 droguerye i kilka handli wiktuałów, bogato zaopatrzonych. Poza tem mamy blisko 50 pensyonatów i kilkadziesiąt will i domów, odpowiednio urządzonych. Wymagamy, by były one połączone z wodociągiem, by miały łazienkę, by urządzenia wewnętrzne pozwalały na łatwe ich oczyszczenie, względnie odkażenie. Po wszystkich gościach, mieszkających w Zakopanem zimą w pensyonatach, będziemy przeprowadzać odkażenie parą formalinową, do czego posiadamy 4 aparaty Baumana i odpowiednio wyszkoloną służbę. Pozatem wszyscy lekarze, ordynujący w Zakopanem, są obowiązani donosić lek. St. klimat. o spostrzeżonych przez siebie wypadkach chorób zakaźnych (nie wyłączając gruźlicy) celem przeprowadzenia odkażenia.

Co do innych chorób zakaźnych, to z reguły leczenie ich przeprowadzamy w miejscowym szpitalu, który posiada osobny oddział izolacyjny.

Z zakładów leczniczych, prócz wzorowego Sanatoryum Dra K. Dłuskiego, a oddalonego od Zakopanego o 4 klm. znajduje się w Zakopanem jedno małe Sanatoryum Drowej Hawrankowej, dwa Zakłady wodolecznicze: Dra A. Chramca i Zakład wodoleczniczy przy pensyonacie „Hygea". Dr. Jan Gawlik posiada własną chirurgiczną lecznicę. Niezamożna młodzież ucząca się, mieści się w Domu Zdrowia „Pomoc Bratnia", nauczyciele i nauczycielki w swojem Schronisku".

Zanim powstanie w zasadzie postanowione biuro inforacyjne, wiadomości co do mieszkań i cen udziela Komisja klimatyczna.

A zatem można urządzić sobie w Zakopanem życie i wy-

odnie i tanio, mieszkać w Zakładach leczniczych w hotelach, czy pensyonatach, we willach, czy chatach góralskich, według potrzeby i upodobania. Przy ścisłem przestrzeganiu dkażania mieszkań po chorych, nie należy obawiać się zarażenia się gruźlicą, nie wyszukiwać koniecznie mieszkań owych, ale wystarczy upewnić się tylko, czy dane mieszkanie odkażonem zostało i tego zawsze wymagać. A chociaż obecnych warunkach nie możliwym jest podział Zakopanego na Zakopane dla chorych i Zakopane dla zdrowych, hociaż obecnemu Zakopanemu wiele jeszcze brakuje do stanowiska światowej stacyi klimatycznej, to przecież idziemy tale naprzód według planu, na daleką przyszłość zakreślonego, a tymczasem możemy pomieścić u siebie szukających poprawy zdrowia i rozrywek i wycieczek.

Zakopane

jako stacya turystyczna i najłatwiejsze wycieczki.

Skreślił MARYUSZ ZARUSKI.

W ostatnich latach ubiegłego stulecia słownik nasz wzbogacił się pomiędzy innemi dwoma nowymi wyrazami: taternik, taternictwo. Sam fakt powstania tych słów, których brak poprzednio nie dawał się odczuwać, świadczy o nowych warunkach, o nowych potrzebach naszego życia zbiorowego. Niedawno względnie, bo jakie trzy, cztery dziesiątki lat temu, dowiedzieliśmy się, że na południu naszego kraju posiadamy zakątek górski pod względem malowniczości, dzikości i bogactwa przyrody nie ustępujący osławionym terenom alpejskim Europy. Odkrycia tego dokonał dr. Chałubiński. Odtąd zaczęła się wędrówka Polski w Tatry. Nie odrazu wszakże oceniliśmy w całej pełni znaczenie turystyki górskiej i względy moralne, którym istnienie swoje ona zawdzięcza. Był czas, kiedy wycieczki w Tatry, mające wtedy charakter wypraw w nieznane kraje, stanowiły przywilej ludzi bogatych i żądnych wrażeń niezwykłych. Taternictwa jeszcze nie było. Od roku wszakże 1874, kiedy powstało Towarzystwo Tatrzańskie, które za cel postawiło sobie „umiejętne badanie Karpat i Tatr, oraz rozpowszechnianie zebranych o nich wiadomości, zachęcanie do ich

zwiedzania, tudzież ułatwianie przystępu do nich i pobytu tamże swoim członkom, oraz badaczom przyrody i artystom, ruch turystyczny został ujęty w łożysko, które, pogłębiając się i rozszerzając, doprowadziło go do obecnego stanu, charakteryzującego się słowem: taternictwo. Istotnie, mamy dziś taterników i taternictwo. Mamy dziś ludzi, dla których zwiedzenie Tatr od czasu do czasu nie jest już rozrywką, ale prawdziwą potrzebą duszy i ciała. Są to taternicy, a charakter swoisty ich wycieczek, wyróżniający je od innych podobnych, tworzy odłam turystyki górskiej: polskie taternictwo.

Na przestrzeni 60 kil. w powietrznej linii, od Salatyńskiego i Siwego Wierchu aż po Jaskinie Bielskie rozsiadły się Tatry właściwe, ramionami grzbietów swoich opierając się z jednej strony, od wschodu, o Spiż, z drugiej o Orawę; Liptów i Podhale zamykają je od południa i północy. Na przestrzeni tej, obejmującej z góry 1000 kil. kw. łańcuchy górskie idą od wschodu na zachód, odnogi zaś ich na południe i północ, wskutek czego doliny Tatrzańskie przeważnie rozciągają się w tych ostatnich kierunkach. Od południa Tatry spadają łagodnemi zboczami, od strony północnej urywają się nagle, tworząc olbrzymie przepaści, trudne do przejścia „żleby“ i „krzesanice“. Wogóle od polskiej strony Tatry są niedostępne. To też zadanie „uprzystępnienia Tatr“ dla Towarz. Tatrzańskiego jest bez porównania trudniejsze niż dla pokrewnych towarzystw węgierskich z tamtej strony. Oddać wszakże należy sprawiedliwość Tow. Tatrzańskiemu, że w przeciągu niezbyt długiego swego istnienia uczyniło wiele w tym kierunku, i dziś wszystkie niemal ścieżki, górskie „perci“ bardziej zwiedzane są wyznaczone i zaopatrzone w odpowiednie udogodnienia, jako to: łańcuchy, klamry, drabinki, stopnie kamienne itp. Na wszystkie prawie szczyty polskie perci są przeprowadzone. — Tow. Tatrzańskie posiada również w kilku miejcach schro-

niska, gdzie za niewielką opłatą można znaleźć nocleg i dostać posiłku według cennika, wyznaczonego przez Towarzystwo. Ono też stworzyło i dozoruje instytucyę przewodników, rekrutujących się wyłącznie z miejscowych górali.

Najbardziej znanem i zwiedzanem przez turystów i nieturystów jest Morskie Oko i Staw Czarny — jeziora w głębi gór, otoczone wspaniałemi granitowemi ścianami Mięguszowieckiego, Rysów, Żabiego i Siedmiu Granatów. Doskonała szosa, prowadząca do tych jezior, wije się lasami z początku w stronę Tatr Bielskich a później doliną Białej Wody i Rybiego potoku, odsłaniając co chwila niezrównane widoki na najwyższe szczyty Tatr; Garłuch, Lodowy i Łomnicę z przyległymi mniejszymi. Obecnie szosa ta otrzymała połączenie z szosą węgierską, idącą naokoło Tatr Wysokich (wschodnich) do Jaskiń Bielskich, i dalej — do Łomnicy Tatrzańskiej, Smokowców, i jeziora Szczyrbskiego, skąd droga oddala się nieco od gór i biegnie wzdłuż linii kolei żelaznej. Komu zdrowie lub siły nie pozwalają na wycieczki piesze w góry, ten znajdzie pełnię estetycznych wrażeń, przejechawszy wspomnianą drogą na tamtę stronę gór — na stronę węgierską. Kto zaś nie uchyla się od trudów pieszej górskiej wycieczki, ten idzie do Morskiego Oka — zwykle przez Zawrat, wązką przełęcz pomiędzy Świnnicą a Koziemi Wierchami do doliny Pięciu Stawów polskich, skąd przez Miedziane albo przez Świstówkę w 2 — 3 godziny dostaje się do Morskiego Oka.

Jednodniowe wycieczki na Gewont (1.900 m.) Czerwone Wierchy (2.128 m.), Świnnicę (2.306 m.), Kozie Wierchy (2.295 m.), Krzyżne (2.110 m.), należą do najbardziej ulubionych przez ogół polskich turystów. Mniej zwiedzaną jest skończona w r. zeszłym ścieżka zwana „Orlą percią" — jedyna w swoim rodzaju ścieżka w całych Tatrach, idąca granią wzdłuż całego grzbietu górskiego od podnóża Wołoszyna aż do Zawratu.

Nie zliczyć tutaj pięknych i ciekawych dróg w Tatrach

polskich. Większa ich część rozchodzi się na kształt promieni z ogniska — z miejscowości zwanej Kuźnicami, krańcowego punktu drogi kołowej od Zakopanego.

Nie kończą się wszakże Tatry na granicy węgierskiej, która biegnie graniami i obejmuje z trzech stron klin polskiej ziemi należący do Galicyi; węgierskie Tatry stanowią nierozerwalną całość z polskiemi, a ponieważ granica istnieje tylko na papierze, Tatry dostępne są dla turystów tak z jednej jak i z drugiej strony. Więc od Morskiego Oka idą turyści przez Rysy do stawu Popradzkiego na stronę węgierską — skąd blisko już do Szczyrbskiego jeziora; przez Kościeliską dolinę, przełęcz Tomanową i dolinę Cichą do Pod Bańskiej, a stamtąd na szczyt Krywania (2.596 m.); przez Polski grzebień do doliny wielickiej i na szczyt Garłucha (2.663 m.) najwyższy w Tatrach, przez Rochatkę albo przełęcz Lodową do doliny Pięciu Stawów Spiskich, otoczonej wspaniałemi graniami Łomnicy, Durnego, Baranich Rogów i Lodowego; przez Koperszady w Tatry Bielskie, do Jaskiń, do doliny Kiezmarskiej.

Za Chochołowską doliną — Tatry Zachodnie zupełnie prawie przez turystów nieuczęszczane i pod względem turystycznym mało zbadane, a jednak przedstawiające ogromny i piękny teren do górskich wycieczek. W przyszłości z pewnością staną tam schroniska, będą przeprowadzone turystyczne ścieżki. Dziś wszakże ich niema.

Zima w Zakopanem — ze względu na wysokość nad poziomem morza (przeciętnie 860 m.) i pasma gór wysokich, śnieżna i długa. To też znany od lat kilku zaledwie tutaj sport narciarski rozwija się znakomicie. W roku ubiegłym powstał „Zakopiański Oddział Narciarzy Tow. Tatrzańskiego“, który w kronice swej, nie licząc bliższych szczytów, jak: Giewont, Czerwone Wierchy, Goryczkowy, Kasprowy, ma zanotowanych kilkanaście dalekich górskich wycieczek na nartach („Ski“), między innemi na Kozi Wierch (2295 m.),

Granaty (2232 m.), Żółtą Turnię (2088 m.), Polski Grzebień (2208 m.), Przełęcz Koprową i Basztę Skrajną. Osobita również zwiedzona została na nartach. Teren w pobliżu Zakopanego znakomicie się nadaje oprócz jazdy na „ski“ do innych sportów zimowych, jak zjeżdżanie z gór na saneczkach, łyżwowanie i t. p. Wątpić nie można, iż nowe towarzystwo, obejmujące statutem swym wszelkie sporty zimowe i turystykę, dołoży starań dla obudzenia zainteresowania ogółu zdrowymi i pięknymi sportami zimowymi, i że z czasem Zakopane stanie się polskiem Davos.

* * *

Kto ma za zamiar zaznajomić się z najbliższą okolicą Zakopanego, powinien udać się na Gubałówkę (1123 m.), z której roztacza się wspaniały, panoramiczny widok na całe Tatry, najpiękniejszy przed zachodem słońca. Droga od starego kościółka przy ul. Kościeliskiej przez Gładkie trwa niespełna 1 godz. Na szczycie Gubałówki krzyż, postawiony przez dra Chałubińskiego i mała gospoda. Wiele osób udaje się koleją lub końmi do Poronina, ażeby oglądać z wierzchołka Galicowej Grapy (1 godz. drogi od podnóża) niezrównany widok na Tatry Wysokie.

Z Jaszczurówki, do której prowadzi dobra szosa przez wieś Bystre (4 km. od Zakopanego) warto się udać do doliny Olczyskiej (40 min. drogi pieszej od restauracyi), żeby obejrzeć Wywierzysko Olczyskie, dające przeszło 1000 l. wody na sekundę. Z Bystrego w kilkanaście minut można wejść na wzgórze zwane Kozińcem (około 952 m.), skąd piękny widok na pasmo Tatr, poczynając od Hawrania po Osobitą. Na Koziniec idzie się także ścieżką od Muzeum Chałubińskiego 20 minut.

Gdybyśmy z dol. Olczyskiej udali się na zachód leśną drogą na przełęcz Obłaz między Nieborakiem a Bocza-

niem, moglibyśmy dążyć ścieżką na płn. za znakami niebieskimi a później białymi w 45 m. dostać się na szczyt Nosala (1215 m.), na który zwykle wchodzi się od Kuźnic (4 km. od Zakopanego, Restauracya). Idąc od Kuźnic należy przejść przez mostek na Bystrej i kładkę na strumieniu, płynącym z Jaworzynki, i udać się w kierunku wschodnim drogą za żółtymi znakami. Niebawem na rozstaju napotkamy inną z białymi znakami i ta wyprowadzi nas na szczyt Nosala (40 m. od Kuźnic).

Z Kuźnic, przeszedłszy most na Bystrej, i skręciwszy za mostem na prawo brzegiem potoku, w 15 min. dojdziemy do szałasów na hali w Jaworzynce. Idąc dalej, do rozgałęzienia się doliny Jaworzynki na dwie drogi i, skierowawszy się w prawo z początku za czerwonymi znakami, później, w pobliżu Kopy Magury, za niebieskimi, dojdziemy do otworu Groty Magury, w której kilkakrotnie (także w r. ubiegłym) znajdowano kości niedźwiedzia jaskiniowego. Od Kuźnic do groty $1^1/_4$ godziny drogi.

Groty w Kasprowej i Goryczkowej zwiedzać należy z przewodnikiem. Natomiast przechadzka z Kuźnic na halę, zwaną Kalatówkami, trwająca 30 m., godna jest polecenia. Droga wiedzie od restauracyi w kierunku płd. zachodnim pod górę (pustelnia br. Albertanów), z początku za znakami biało-czerwonymi a potem bez znaków (znaki biało-czerwone skręcają się w prawo i prowadzą ku ścieżce nad Reglami). Z Kalatówek możemy przejść przez przełęcz. Na Patykach (inaczej zwana przełęczą Białego) w górę, znaki niebieskie prowadzą do Wrótek czyli Szklannej Bramy do doliny Białego (potoku) i wrócić doliną tą do Zakopanego. Droga ta, zwłaszcza od przełęczy. Na patykach, niezmiernie malownicza. Do doliny Białego z Zakopanego możemy się dostać w 45 min., idąc drogą przez Rynek w kierunku południowym do lasu, a w lesie za znakami białymi. W dolinie turnia zwana Kazalnicą.

Do
gą
wki"
Regl
skąd

linę
biało

pod
też
linie
altan
Edw
Str
się
kośc
Pus
altan
wad
międ
Ska
która
się
Giew
Grot
łęcz
Reg
lej o
do d
pod
tusi
Ze S
(znak

Do doliny Białego możemy dojść lub dojechać także drogą pod Reglami, która zaczyna stę od willi „Adasiówki“ (na drodze do Kuźnic) i idzie istotnie pod samemi Reglami do Małej Łąki i dalej do Kościelisk (stara droga), skąd z pewnemi przerwami niemal do doliny Bobrowieckiej.

Idąc drogą pod Reglami ku zachodowi napotkamy dolinę ku Dziurze (od dol. Białego 15 m.), w której znaki biało czerwone prowadzą do groty zwanej Dziurą.

Od dolinki ku Dziurze w ciągu 10 m. dojdziemy drogą pod Reglami do dol. Strążyskiej, do której prowadzi też droga jedna przez ul. Kasprusie (pieszo 45 m.) W dolinie turnie dolomitowe zwane Kominami, naprzeciw nich altana Tow. Tatrzańskiego im. prof. Altha; dalej skała Edwarda Jelinka z tablicą pamiątkową, potem hala Strążyska z szałasami. Od hali w ciągu 10 m. dochodzi się do wodospadu, zwanego Siklawicą (13 metr. wysokości) a za nią górna terasa dol. Strążyskiej, Mała albo Pusta dolinka, sięgająca do stóp Giewontu. Koło Siklawy altana Tow. Tatrz., od której w lewo biegnie wąwóz prowadzący na Wielką Rówień (znaki niebiesko żółte). Pomiędzy dol. Białego a Strążyskami góra, zwana Sarnią Skałą albo Małą Świnicą (1375 m.. znaki niebieskie), która przełęczą Czerwoną (inaczej Wolarzyskiem) łączy się z Suchym Wierchem, ciągnącym się na południe ku Giewontowi. Nad Suchym Wierchem odkryta w r. zeszłym Grota Juhaska (dostęp trudny). Od doliny Białego przez przełęcz Czerwoną (altana Tow. Tatrz.) biegnie ścieżka nad Reglami (znaki biało-czerwone) ku dol. Strążyskiej i dalej od szałasów w Strążyskiej przez przełęcz w Grzybowcu do dol. Małej Łąki; stamtąd, idąc ku zachodowi do Hali pod Przysłopem Miętusim i przez Niżnią Miętusią dolinę do dol. Kościeliskiej (znaki biało-czerwone). Ze Strążyskiej dol. można wejść na Łysanki, 1457 m. (znaki od drogowskazu poniżej szałasów biało-żółte). Z Ły-

sanek do dol. Za Bramką (znaki biało-żółte) i do Malej Łąki (znaki niebiesko-żółte).

Do doliny za Bramką dostać się można albo drogą pod Reglami, albo ulicą Kościeliską przez Skibówki ścieżką za białymi znakami, 1 godz. drogi. Następna ku zachodowi wielka dolina, zwana Małą Łąką, do której ujścia prowadzi szosa idąca do dol. Kościeliskiej. W dolinie Małej Łąki szałasy pasterskie.

Najpiękniejszą doliną bezsprzecznie jest dol. Kościeliska. Prowadzi do niej dobra szosa, będąca obecnie na ukończeniu (6 km. od środka Zakopanego). W ujściu doliny Skały numulitowe, na lewo Turnia kończysta, dalej Brama Kantaka, którą minąwszy, niebawem stajemy przed restauracyą (8 km. od Zakopanego). Powyżej restauracyi Źródło Lodowe o temperaturze + 4, 3° C, potem Brama Kraszewskiego z tablicą Tow. Tatrzańskiego. Na lewo turnie Organy, na prawo skała, zwana Sową, turnie Kominów Tylkowych i Stołów. Skała Pisana (od restauracyi 2 km.) z tablicą klubu czeskich turystów i Postać rycerza, wykuta w skale. Z pod Pisanej wypływa potok, wpadający do potoku Kościeliskiego. Powyżej Pisanej przy drodze Mogiła górnika (stos gałęzi) i altana Tow. Tatrzańskiego im. Seweryna Goszczyńskiego, dalej Krzyż Wincentego Pola.

Atrakcyą doliny Kościeliskiej, oprócz ślicznych i coraz to nowych widoków, są groty. Od Skały Pisanej, postępując stromo za czerwonymi znakami po spadach Kominów Tylkowych i minąwszy Jamę Obłazkową stajemy przed Grotą Mylną (15 min. drogi od Pisanej). Od Jamy Obłazkowej za niebieskimi znakami możemy w kilka minut dojść do Groty Raptawickiej, do której wchodzi się w dół po drabinie. Na prawym brzegu potoku w Organach znajdują się Okna Zbójnickie. Droga do okien wiedzie od Źródła Lodowego za czerwonymi znakami (około 45 min.)

Do Zimnej Groty idzie się od Sowy za czerwonymi znakami (30 min.) W Zamkach (skały ponad Pisaną na prawym brzegu potoku) znajduje się grota, zwana Grobami. Od Pisanej również za znakami czerwono-niebieskimi idzie się do wąwozu Krakowa, którym dojść można do niżniego wylotu Smoczej Jamy. W głębi doliny Kościeliskiej leżą hale: Ornak na lewym brzegu potoku (30 m. od Krzyża Pola); Smytnia, na prawym (od Krzyża Pola 10 m., znaki biało czerwone), dalej hala Pyszna (od Smytniej 1 godz.); od Smytniej w 45 min. za znakami biało-czerwonymi dochodzi się do Stawu Smereczyńskiego.

Równolegle do Kościelskiej lecz bardziej na zachód rozciąga się dolina Chochołowska, do której prowadzi bardzo dobra droga jezdna, idąca daleko w głąb doliny. Dolina Chochołowska, mniej malownicza od doliny Kościeliskiej, warta jednak zwiedzenia. W dolinie tej olbrzymie Wywierzysko (wyżej polany Huciska, na lewo od drogi) i tablica pamiątkowa Kmietowicza.

Cały szereg wycieczek do dolin dalszych i na szczyty wymaga bliższego obznajomienia się z Tatrami lub powierzenia losu wycieczki przewodnikowi.

Informacye.

Biuro komisyi klimatycznej, w którem mieści się jednocześnie **biuro adresowe i informacyjne** ulica Krupówki vis a vis Poczty. Otwarte od godz. 9—12 przed poł. i od 3—6 po poł.

Przewodniczący komisyi klimatycznej i Inspektor stacyi klimatycznej. Godziny dla stron od 11—12 przed południ. i od 4—5 po południu. (Biuro komisyi klim.)

Urząd gminny ul. Nowotarska l. 4. Godziny urzędowe od 9—12 przed południem i od 3—6 po południu.

Lekarz stacyi klimatycznej urzęduje w biurze komisyi od 9—10 przed południem.

Urząd pocztowy ul. Krupówki. Otwarty od godz. 8—12 przed poł. i od 2—6 po poł.; w niedzielę od godz. 8—11 przed poł. i od 3—4 po poł. W sezonie letnim od 8 rano do 9 wiecz.

Urząd telegraficzny przy poczcie. Otwarty od godziny 7-ej rano do 9 wieczór. W niedzielę od godz. 7 rano do 7 wieczór.

Muzeum Tatrzańskie im. Dra T. Chałubińskiego, róg ul. Chałubińskiego i Zamoyskiego, otwarte od godz. 2—5 po połud. Wstęp 20 hal.

Taksa klimatyczna. Wysokość taksy wynosi:

a) 2 kor. tygodniowo od osoby, zaś 5 kor. od rodziny, złożonej przynajmniej z 3 członków, jeżeli zgłasza pobyt najmniej na 2 tygodnie i taksę opłaci naprzód za cały czas pobytu.

b) 3 kor. tygod. od osoby. a 6 kor. tygod. od rodziny, jeżeli zgłasza krótszy pobyt aniżeli przez dwa tygod. lub zamierza płacić taksę co tygodnia.

c) 12 kor. od osoby lub 30 kor. od rodziny, jeżeli pobyt zgłasza na czas sezonowy t. j. dłuższy niż 6 tygodni i taksę zapłaci naprzód.

Kto jednak opłacił taksę za 6 tygodni, jest wolny od dalszej opłaty w tym samym roku kalendarzowym.

Pobyt w uzdrowisku przez 48 godzin, wolny jest od taksy.

Przewodnicy. Wynagrodzenie przewodników I-szej klasy wynosi dziennie oprócz strawnego 6 kor.; II-giej klasy $4^1/_2$ kor.; III-ciej klasy 3 kor.

Lekarze ordynujący w Zakopanem:

(Liczba w nawiasie oznacza rok osiedlenia się w Zakopanem).

Dr. A. Chramiec, ul. Chramcówki 11, (1886 r.)
Dr. J. Gaik, ul. Stara Polana 17, (1893 r.)
Dr. J. Żychoń, lek. St. klimat., ul. Nowotarska; „Szarotka" (1899 r.)
Dr. J. Gawlik, Dyrektor szpitala, ul. Rynek 11, (1900 r.)
Dr. E. Majewicz, ul. Przecznica 23, (1901 r.)
Dr. E. Brzeziński, ul. Przecznica 27, (1903 r.)
Dr. Wieselmann, ul. Marszałkowska 2, (1905 r.)
Dr. Z. Czaplicki, ul. Jagiellońska („Stefa"), (1906 r.)
Dr. W. Kraszewski, ul. Krupówki (1907 r.)

Godziny ordynacyjne pp. lekarzy 3—5 po południu.

Dr. K. Dłuski, dyr. Sanatoryum, ord. w godz. popołudn. za poprzedniem telefonicznem porozumieniem.
Dr. B. Dłuska, Sanatoryum, ordynuje we wtorki, czwartki i soboty od godz. 5—5½ po połud. lub za telefonicznem porozumieniem.

Tylko zimą ordynują:

Dr. K. Kruszyński, ul. Krupówki 11, (1907 r.)
Dr. E. Supiński, ul. Krupówki, (1906 r.)
Dr. Z. Wąsowicz, ul. Przecznica 5, (1906 r.)

Towarzystwa:

Tow. Biblioteki publicznej, Krupówki 92.
Towarzystwo Domu Zdrowia uczącej się młodzieży polskiej „Pomoc Bratnia", ul. Sienkiewicza.
Towarzystwo gimnastyczne „Sokół", ul. Krupówki.
Towarzystwo rękodzielników „Gwiazda", ul. Krupówki.
„Schronisko nauczycielek", ul. Chramcówki.
Towarzystwo Tatrzańskie, ul. Krupówki 14.
Towarzystwo św. Salomei.
Towarzystwo Ochotniczej straży pożarnej, ul. Kościeliska 6.
Związek górali, ul. Kościeliska 2.
Kółko rolnicze, Krupówki, vis a vis poczty.
Towarzystwo zaliczkowe, Kościeliska. (vis à vis Kościoła).

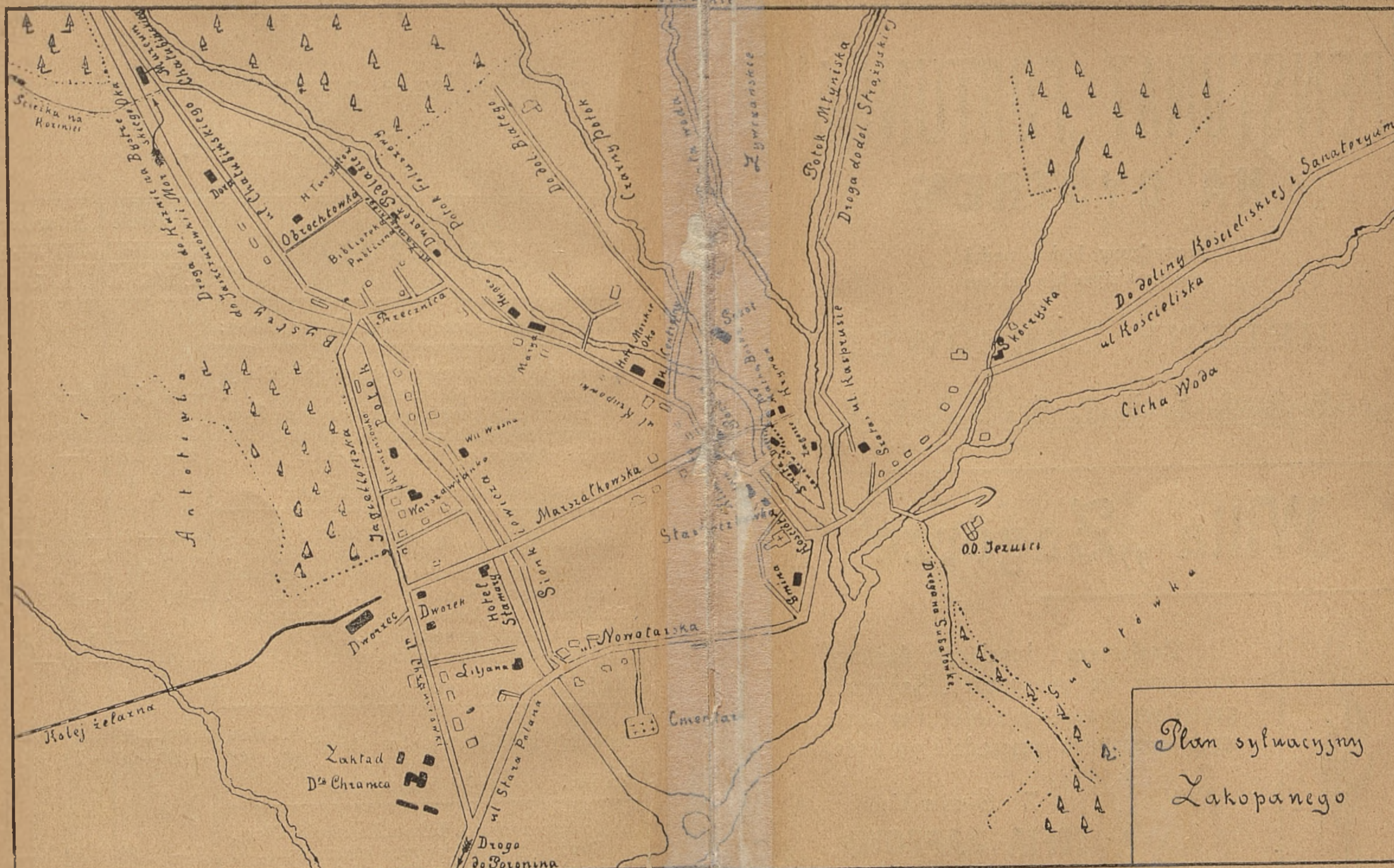

PENSION ZORZA

TARYFA

opłat za jazdę powozikami i furkami

w Zakopanem.

ZA JAZDĘ	Wózek jedno K.	Wózek jedno h.	Wózek dwu. K.	Wózek dwu. h.	Powóz jedno K.	Powóz jedno h.	Powóz dwu. K.	Powóz dwu. h.
Za jazdę do dworca lub z dworca kolei:								
do miejsc lub z miejsc w obrębie Stacyi bliżej dworca położonej	—	60	1	—	1	—	1	60
do miejsc lub z miejsc położonych na Żywczańskiem, Skibówkach, Bystrem . . .	1	—	1	60	1	50	2	50
do Sanatoryum w Kościeliskach	2	—	3	20	3	—	5	20
Za jazdę na obszarze Stacyi klimat:								
kurs na obszarze stacyi w dzień	—	30	—	50	—	50	1	—
kurs na obszarze stacyi w nocy	—	50	—	70	—	70	1	20
na Bystre do Adasiówki, na Żywczańskie na Skibówki w dzień	—	60	—	80	—	80	1	50
na Bystre, do Adasiówki, na Żywczańskie na Skibówki w nocy	—	80	1	—	1	—	1	70
za każdy kwadrans czekania	—	20	—	40	—	30	—	50
Za jazdę według czasu:								
za każdy kwadrans na obsz. Stacyi w dzień	—	30	—	50	—	50	1	—
za każdy kwadrans na obsz. Stacyi w nocy	—	50	—	70	—	70	1	20
Za jazdę do miejsc oznaczonych:								
a) do Jaszczurówki, Kuźnic, Leśniarki, Olczy, Strążyk lub w kierunku odwrotnym. .	1	—	1	80	1	50	3	—
b) tamże z czekaniem ½ godziny i z powrotem	1	40	2	40	2	10	3	60

Obrochtówka
Biblioteka Publiczna
Potok Foluszowy
Czarny potok
Potok Młyniska
Droga do dol. Strążyskiej
Do doliny Kościeliskiej i Sanatoryum
ul Kościeliska
Cicha Woda
ul Kasprusie
ul Krupówki
Hotel Morskie Oko
Marszałkowska
Warszawianka
Jagiellońska
Antałówka
Dworzec
Dworek
Hotel Stamary
Liljana
Nowotarska
Cmentarz
Kościół
O.O. Jezuici
Droga na Gubałówke
Gubałówka
ul Stara Polana
Droga do Poronina
Zakład D^ra^ Chramca
Kolej żelazna
Plan sytuacyjny Zakopanego

ZA JAZDĘ	Wózek jedno K.	h.	Wózek dwu. K.	h.	Powóz jedno K.	h.	Powóz dwu. K.	h.
a) do Poronina (stacya kolei) Sanatoryum lub w kierunku odwrotnym	1	80	2	60	2	20	3	60
b) tam że z czekaniem ½ godz. i z powrotem	2	40	3	20	2	80	4	20
c) za każdy kwadrans czekania	—	20	—	40	—	30	—	50
a) do doliny Kościelisk. (do Restauracyi) i z powrotem 1 dnia	5	—	8	—	7	—	12	—
b) do doliny Kościeliskiej (do „Pisanej") i z powrotem 1 dnia	6	—	10	—	8	—	14	—
a) do Roztoki i z powrotem 1 dnia . .	8	—	12	—	12	—	16	—
a) do Morskiego Oka i z powrotem 1 dnia	10	—	16	—	14	—	20	—
b) „ „ „ „ 2 dni	14	—	20	—	18	—	28	—
do doliny Chochołowsk. i z powrot. 1 dnia	9	—	14	—	13	50	21	—
do Nowego Targu i z powrotem 1 dnia	5	—	8	—	7	—	12	—
do Szczawnicy i z powrotem 2 dni . .	10	—	18	—	15	—	27	—
do Bialskich Grot i z powrotem 2 dni .	16	—	25	—	24	—	40	—
do Smokowców (Szmeks) z pow. 2 dni .	20	—	30	—	30	—	45	—

UWAGA. Za podjazd pod dom i czekanie, niedochodzące razem 10 minut nic się nie należy.

Za jazdę nocną uważa się od 1. października do końca marca jazdę od godziny 8 wieczór do godziny 6 rano, w innych miesiącach zaś jazdę od godziny 10 wieczór do godziny 5 rano.

Rozkład jazdy pociągów zakopiańskich.

Odjazd od 16/9 do 14/6.

10^{15} rano, 5^{15} po poł.

od 15/6 do 15/9.

5^{50}, 8^{20} rano, 4^{00}, 5^{15} po poł., 9^{57} wiecz.

Przyjazd od 16/9 do 14/6.

6^{21} rano, 12^{45}, 3^{40} po poł.

od 15/6 do 15/9.

6^{21} rano, 11^{05}, 11^{25} przed poł., 4^{08} po poł., 8^{49} wiecz.

ZAKOPANE

Station climatérique dans les Tatry polonaises en Galicie

Zakopane est situé dans une grande et vaste vallée de la région subalpine. Ce village est le plus élevé sur le versant septentrional des Tatry. Il est garanti au nord par une chaine de monticules, la Gubałówka, et est entouré par des forêts de pins et de sapins.

Zakopane est le rendez-vous des nombreux touristes, qui aiment à faire des excursions aux sommets rocheux des Tatry, où ils trouvent les neiges éternelles, le pin rampant, le cèdre des Tatry, les Edelweiss, les chamois et les marmottes.

La valeur de Zakopane comme station climatérique, est estimée depuis longtemps. Son climat alpin, sa basse pression atmospherique (674 mm). sa grande elévation audessus du niveau de la mer (867 à 1002 mètres), sa température fraîche dont la moyenne des 10 dernières années est de + 5° C., la forte insolation, le peu d'humidité relative et la pureté absolue de l'air — sont appréciés à juste titre par les malades et par les médecins. La tempèrature en hiver est assez douce et grâce à la tranquillité relative de l'air, les froids même de — 10° à — 15° C. sont peu sensibles, l'intensité des rayons solaires étant considérable.

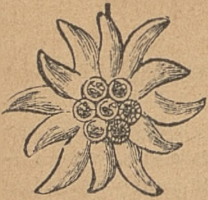
Hôtels et pensions voir les annonces.

Prix: Dans les pensions, logement, nourriture, service compris depuis 5 couronnes par jour;

Musée des Tatry, quelques cabinets de lecture, poste, télégraphe, téléphone. En été concert au parc.

Informations pour excursions au bureau de la Société des Tatry. La saison dure toute l'année.

Adresse: Zakopane, La Commision climatérique (fournit toutes les informations nécessaires).

ZAKOPANE,

klimatischer Kurort in den polnischen Tatra-Gebirgen (Galizien).

Liegt in einer mächtigen Talebene am Abhang des nördlichen Tátra-Gebirges. Vom Norden geschützt durch einen stattlichen Bergrücken „Gubalówka", mit Nadelholzwaldungen rings umgeben, von zahlreichen Quelbächen durchströmt, bietet Zakopane eine herrliche Landschaft dar.

Zakopane ist der beste Ausgangspunkt für Touristen, die dieses Hochgebirge, mit ewigem Eis, Gemsen, Murmeltieren, Edelweiss, Krummholz, Zirbelkiefer und durch ganz eigentümlichen wilden Charakter ausgezeichnet, sehr gerne besuchen und bewundern.

Heilfaktoren in Zakopane: Erregendes Klima mit alpinem Charakter, Luftdruk vermindert gleich 674 mm; Höhe ü. d. M. 867—1002. Kühlere Lufttemperatur, 10-jähriges Jahrestemperaturmittel +3° C. Verminderte relative Feuchtigkeit Staub- und Bakterienlosigkeit der Luft. Winterklima besizt wichtige Vorteile — Windstille, gleichmässige Temperatur, bedeutende Insolation. Nebelfreiheit, dauernde Schneedecke, milder Uebergang zwischen Herbst, Winter und Frühling.

Kurtaxe per Saison 12 K per eine Person, Familie von 3 Personen aufwärts 30 K.

Hotels und Pensionen — siehe die Verkündungen.

Preise: Im allgemeinen mässig. Pension von 5 K aufwärts per Tag. In Hotels Zimmer von 2 K aufwärts.

Konzerte. Tàtra-Museum. Post, Telegraphenamt und Telephon. Alle Informationen über Ausflüge und Bergbesteigungen erteilt das Bureau des „Tàtra-Vereines". Die Saison dauert das ganze Jahr.

Adresse: Zakopane, Klimatische Kommission (erteilt auch alle gewünschten Auskünfte).

Metody i środki leczenia:

Zakład rozporządza i stosuje następujące naukowo wypróbowane środki lecznicze: *a)* kąpiele powietrzne i słoneczne, w połączeniu z gimnastyką; *b)* leczenie dyetetyczne, a mianowicie: mieszane, (mięsne i jarzynowe), roślinne (jarskie), wyłącznie białe, tuczące i t. p., jako też specyalne formy dyet przy skazie moczanowej, cukrowej i szczawiowej; *c)* zabiegi wodolecznicze w postaci kąpieli zwykłych, nacierań, zawijań, kąpieli solankowych, borowinowych, gazowych i t. d.; *d)* elektroterapia i męsienie.

Rozrywki towarzyskie:

Biblioteka z 3.000 tomów złożona, bilard, fortepian. Czytelnia zaopatrzona niemal we wszystkie polskie dzienniki.

Potrawy:

Podawane w zakładzie są obfite, wykwintne a zdrowe.

Ceny:

Całkowite utrzymanie (śniadanie, obiad i kolacya), wraz z usługą, opałem i oświetleniem, wynosi w pokoju jednoosobowym od 8 kor. dziennie wzwyż. Ceny wyższe zależą od wielkości i jakości pokoju.

Stacya kolejowa Zakopane ma bezpośrednie połączenia z pociągami z Krakowa, Warszawy, Lwowa, Wiednia etc.

Poczta i telegraf w miejscu, a połączenie telefoniczne międzymiastowe.

Pierwszorzędna

MLECZARNIA

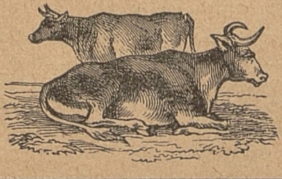
JADWIGI PIESZCZYNSKIEJ

ul. Krupówki, vis à vis poczty.

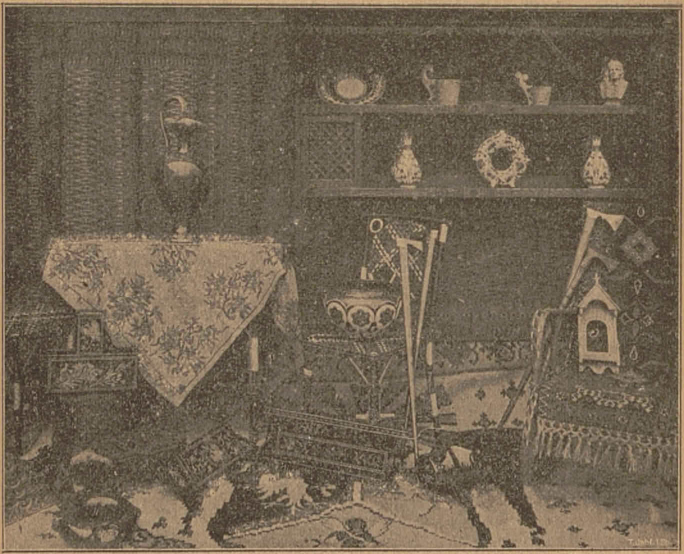
poleca nabiał z dóbr **Łuczanowice**, codziennie świeży. „Mleko zdrowia". Obiady i kolacye mleczne. Pieczywo domowe po cenach najniższych.

Filia towarzystwa „Le Ferment".

Dla pensyonatów i restauracyj

rabat.

PRALNIA hygienicznie urządzona

Rozalii Cieleckiej

ul. Kościeliska 40. **ul. Kościeliska 40.**

Przyjmuje wszelką bieliznę białą, oraz męską, batystowe suknie, bluzki, koronki, białe rękawiczki, suknie wełniane, peleryny. Wykonanie prędkie i staranne. — Każdą bieliznę wygotowuje się i nie łączy z inną.

S. Beck, Zakopane, Krupówki
(obok poczty).

PRACOWNIA i SKŁAD

serdaków futrzanych. Sabałówki haftowane, guńki, pantofle, czapeczki, kapelusze, paski nabijane — Wszystko w stylu zakopiańskim. Wyroby futrzane: czapki, bois, mufki, baranice, fusaki do werandowania.

D. PAPIER

NOWY TARG, filia ZAKOPANE.

Skład gotowych ubiorów wiedeńskich męskich i damskich, oraz wielki wybór w kapeluszach, parasolach, kufrach, walizach i bieliźnie.

DRUKARNIA A. KOZIAŃSKIEGO W KRAKOWIE.